

מפרט מבחן באוריינות שפה לכיתה ח לדוברי עברית ולדוברי ערבית

המבחן באוריינות שפה לכיתה ח נועד להעריך את רמת אוריינות השפה בקרב תלמידים דוברי עברית ודוברי ערבית הלומדים בכיתה ח. המבחן בודק מיומנויות אורייניות בשפה לפי מסמך [אבני דרך - מטרות, יעדים וכלים לשנת הלימודים תשפ"ב](#) ולפי עקרונות שלהב"ת (שילוב עקרונות הבנה והבעה בתחומי הדעת) לשילוב אוריינות גרית ואוריינות דיסציפלינרית.

מטרת המבחן

מטרת המבחן היא להעריך מיומנויות אוריינות שפה המשותפות לדיסציפלינות שונות לצד מיומנויות אורייניות דיסציפלינריות הייחודיות לכל תחום דעת. הטקסטים הם טקסטים אותנטיים, הדומים לטקסטים הנלמדים במקצועות רבי המלל השונים (למשל היסטוריה, אזרחות, גאוגרפיה, ספרות, מדעים). בכל שנה ייבחרו טקסטים מתחומי דעת שונים, כך שיהיה גיוון בין תחומי הדעת במהלך השנים. השאלות לא מתבססות על ידע תוכן מוקדם של התלמיד או על תכנים מתוך ספרי הלימוד, אך, כאמור, נדרשת שליטה במיומנויות אורייניות שפה דיסציפלינריות כפי שנלמדות בתחומי הדעת השונים (למידע נוסף ראו מכתב הנחיות לבית הספר באתר ראמ"ה).

מטרה נוספת של המבחן החדש היא ליצור בבתי הספר קהילת מורים לומדת ואחריות משותפת של כלל המורים בהקניית המיומנויות השפתיות שנבדקות. הרציונל למבחן החדש הוא הרצון לקדם את תחום אוריינות השפה במסגרת של תחומי דעת נוספים, מתוך מחשבה שמיומנויות כמו הבנה והבעה הן חלק מהמיומנויות שבוגר המערכת צריך לרכוש במהלך שנותיו בבית הספר. נוסף על כך, קיים רצון לקדם שיח בקרב צוות ההוראה בבית הספר ודיאלוג בין תחומי הדעת שנוגע למטא מיומנויות. חשוב שצוותי התחומים השונים בבית הספר יבצעו ניתוח של תשובות התלמידים. מהלך כזה הוא הזדמנות ללמידה שיתופית של צוותים מתחומים שונים בבית הספר, והוא עשוי לתרום משמעותית לשיפור תהליכי למידה, הוראה והערכה של אוריינות שפה בבית הספר.

תיאור המבחן

- שניים עד ארבעה טקסטים מסוגות שונות ומסוגים שונים, ואורכם יחד עד 2,000 מילים. ייתכנו גם טקסטים נלווים – רציפים ולא רציפים, כגון תמונה, טבלה, גרף והערות שוליים.
- הטקסטים יהיו דומים לטקסטים הנלמדים בתחומי הדעת השונים בחטיבת הביניים ונושאי הטקסטים יהיו בזיקה לתוכניות הלימודים בתחומים אלה.
- השאלות הן שאלות סגורות ושאלות פתוחות. השאלות בודקות את הבנת הנקרא לפי ממדי הבנה: איתור מידע, הבנה (פרשנות והיסק), הערכה ביקורתית ורפלקציה – ממקור אחד או מכמה מקורות.
- בחלק מהשאלות נבדקות מיומנות של מיזוג רעיונות בטקסט אחד או בכמה טקסטים. כמו כן נבדקת רמת השליטה במאפייני הסוגות וברכיבי הטקסט.
- בחלק אחר מהשאלות תיבדק מידת ההתאמה של הבחירות הלשוניות בטקסטים, של משלב הלשון ושל סגנון הכתיבה לנמענים, לסוג הטקסט ולמטרת הכתיבה ואת מידת השפעתם עליהם; בתוך כך ייבחנו אוצר המילים והמשמעות של ביטויים על בסיס הטקסטים. אין שאלות על ידע דקדוקי.

משך העברת המבחן באוריינות שפה

המבחן נבנה כך שהתלמידים יוכלו להשיב בנינוחות על כל השאלות שבו בפרק זמן שאינו עולה על 90 דקות. תלמידים שיזדקקו לזמן נוסף כדי להשלים את המבחן, יוכלו לקבל תוספת זמן לפי החלטת בית הספר.

המשימה בהבעה בכתב – לשימוש המורים לשפה

המשימה בהבעה בכתב היא המשך של המבחן, ותועבר מדי שנה כמשימת הערכה פנימית בבית הספר. להלן מאפייני המשימה:

- התלמיד נדרש לכתוב טקסט עיוני לכיד (קוהרנטי) בסוגה מוגדרת, לפי מטרות הכתיבה ולפי קהל היעד (הנמענים).
- המשימה עשויה להתבסס על הטקסטים שקרא התלמיד, והיא מהווה המשך של המבחן להערכה פנימית.

משך העברת המשימה בהבעה בכתב

מומלץ לתת את המשימה לתלמידים ימים אחדים לאחר שנבחנו במבחן. כדאי לייחד כ- 60 דקות לכתיבה בכיתה.